

OVER SKIGARD`N

Utgiver: Landbruksforvaltningen i Folldal kommune
Enhet for Teknisk, Landbruk og Utvikling
Nr. 1/2015 FEBRUARI

Landbruksforvaltningen i Folldal Kommune

Åpningstid Mandag-Fredag kl 09.00 -14.30.

Skogbruk kontordag tirsdager 09.00-13.00.

Adresse: 2580 Folldal, Telefon 62 49 10 00, postmottak@folldal.kommune.no
www.folldal.kommune.no

UTSENDELSEN: Hovedregel i offentlig forvaltning skal være elektronisk utsendelse. Av den årsak sender vi ut Over Skigard`n **kun** på e-post til alle som har kjent e-post adresse for oss, samt legger ut på www.folldal.kommune.no. Søkere på produksjonstilskudd der kommunen mangler e-post adresse får fortsatt tilsendt pr vanlig post. Meld gjerne inn e-post adresse til oss, og meld gjerne også fra flere e-post adresser om det ønskes at flere tilknytt garden skal motta Over Skigard`n (barn, kårfolk, ektefeller eller samboere, andre interesserte etc.).

LANDBRUKSPROSJEKTET: FRAMTID I FJELLANDBRUKET!

Vi kjører nå i gang et landbruksprosjekt i Folldal. Vi har fått 600.000 kroner av fjellandbruksmidler som skal benyttes over tre år fram til sommeren 2017, i tillegg til at kommunen bidrar med egne stillingsressurser.

Styringsgruppa for prosjektet består av
Synnøve Brandsnes, representerer Folldal Bonde- og Småbrukarlag
Anne Margrethe Sæterhaug, representerer bondelaga i Folldal
Rolf Håvard Berg, representerer Folldal Sau og Geit
Jo Bakken Berg, representerer produsentlaget i Folldal TINE
Ståle Støen, politisk representant valgt av kommunestyret for SV/SP
Hilde Frankmo Tveråen, politisk representant valgt av kommunestyret for AP

Gå ikke glipp av oppstartsmøtet torsdag 5. mars klokka 19.30 på Gruvekroa (se helside lengre ut i bladet). Fylkesmannen stiller med assisterende landbruksdirektør Joar Brukvangen. Og radiokjendis, humorist og husdyrbonde Håkon Marius Kvæken skal si sitt om framtida til fjellandbruket. Deretter blir det informasjon om videre tilbudet i landbruksprosjektet. Og til slutt bondepub i Gruvekroas lokaler.

Håper også at alle merker seg tilbudet om ungdomssamling lørdag 21. mars på Løkken Fjellgård med målgruppe personer med interesse eller tilknytning til landbrukseiendommer alder cirka 15 år – 30-35 år (se helside lengre ut i bladet). Påmeldingsfrist her er fredag 13. mars.

De tilbud som nå vil komme i landbruksprosjektet etter hvert er:

- ✓ Faggruppe og individuelle veiledningspakker innenfor mjølkeproduksjon på ku og geit.
- ✓ Faggruppe og individuelle veiledningspakker innenfor sau.
- ✓ Faggruppe og individuelle veiledningspakker innenfor kjøttproduksjon på storfe.
- ✓ Faggruppe og individuelle veiledningspakker innenfor nyetablering eller videreutvikling av tilleggsnæring/bygdenæring tilknyttet landbrukseiendom.

Vi er i ferd med å slutføre avtaler om leverandører til de ulike fagområdene, og dette vil være klart på oppstartsmøtet. Alle tilbuda vil ikke starte opp umiddelbart, men kommer etter hvert utover i prosjektperioden. Alle faggruppene er selvsagt med forbehold om nok påmelding.

LANDBRUKSPERSONELL I FOLLDAL KOMMUNE

Gjør gjerne forhåndsavtale i servicekontoret, så er dere sikre på å treffe oss.

-Bjørn Gussgard, jordbrukssjef, 80% stilling, vanligvis ikke tilstede fredager,

bjorn.gussgard@folldal.kommune.no

-Anita Tellebon, fagkonsulent landbruk, 60% med landbruksarbeid, tilstede onsdag, torsdag og fredag. anita.tellebon@folldal.kommune.no

-Synnøve Steien Bakken, fagkonsulent landbruk, cirka 50% med landbruksarbeid.

synnove.s.bakken@folldal.kommune.no

-Anders Jensen, skogfaglig kompetanse som leies av Fellesforvaltningen Alvdal/Tynset, vanligvis kontordag i Folldal tirsdager. anders.jensen@alvdal.kommune.no

SMIL MIDLER – TILSKUDD TIL SPESEIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET

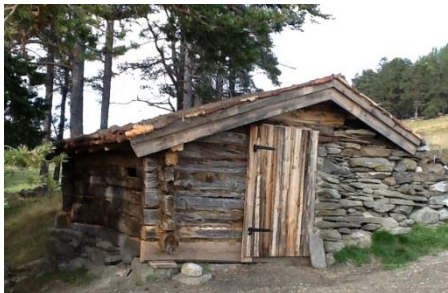
I jordbruksoppgjøret og den etterfølgende stortingsbehandlingen er det vedtatt endringer i SMIL-ordningen fra og med i år. Den viktigste endringen er at søker må være berettiget produksjonstilskudd for å kunne få tilskudd. Det forventes at ny forskrift for SMIL er på plass ganske snart, anslagsvis i løpet av en måned. Det tas derfor noe forbehold om endringer i regelverket og at kriterier for prioritering mellom søknader vil kunne bli vektlagt annerledes enn tidligere. Vi vil legge ut informasjon på kommunens nettside så snart nytt regelverk er mottatt.

Hedmark har fått tildelt 25% mindre penger til SMIL for viderefordeling til kommunene i forhold til tidligere. Dette betyr at den enkelte kommune vil få tilsvarende mindre til fordeling på SMIL-prosjekter i år.

Med forbehold om endringer også her:

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Søknadsfrist 15. mai – vil fortsatt gjelde i Folldal

Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og tiltaksstrategier.

Kommunestyret i Folldal vedtok 31.10.13

«Tiltaksstrategier 2014-2017»

Tiltaksstrategiene finnes på kommunens nettside:

<http://www.folldal.kommune.no/file=10637>

Det kan gis tilskudd til

- a) Kulturlandskapstiltak
- b) Forurensnings- og klimatiltak
- c) Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Tilskudd til kulturlandskapstiltak – eksempler:

- ✓ Restaurering og bevaring av seterhus
- ✓ Inngjerding og istandsetting av nedgrodde setervoller
- ✓ Restaurere, registrere og bevare kulturminner i utmarka; eks. vassveiter, måssåbuer, utmarksbuer, kverner, sager, løer, steingjerder mv.
- ✓ Restaurere og rydde gamle ferdselsårer; eks. gamle veitraseer/stier, gamle bruer mv.
- ✓ Restaurere og bevare gjenværende verneverdige bygninger i gardsbebyggelsen, med hovedvekt på bl.a "gruvebruka", bygninger typisk for Folldal (brytning mellom byggeskikk fra Østerdalen og Gudbrandsdalen) eks; utvendig restaurering av stabbur, eldhus, sommerstuer mv.

Tilskudd til forurensnings- og klimatiltak:

- ✓ Åpne avskjæringsgrøfter for å hindre sig i grunnen og overflatevann å renne inn på dyrka marka
- ✓ Åpne kanaler tilknyttet dyrka mark som er enten samlegrøfter for lukka drenggrøfter eller transportkanaler for vann fra avskjæringsgrøfter eller drenggrøfter
- ✓ Reparasjon av lukninger/lukka rør utført tidligere kan støttes (dimensjon 6 tom eller

- ✓ større)
- ✓ Steinsetting av erosjonsutsatte strekninger på kanaler eller avskjæringsgrøfter
- ✓ Fangdammer, for å fange opp og hindre at erodert jord og næringsstoffer kommer ut i vassdrag. For å rense grøftevann før utløp i sårbare resipienter.

Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Det kan innvilges tilskudd til prosjekter som leder fram til planer for konkrete kulturlandskapstiltak og/eller forurensningstiltak. F.eks trenger prosjekter med flere aktører (ei grend/et seterområde etc) mer tid og ressurser til planlegging og administrering.

Det søkes på eget skjema, dette fås ved henvendelse til kommunen eller du kan laste det ned fra internett: <https://www.slf.dep.no/no/miljo-og-okologisk/spesielle-miljotiltak/hvordan-soke/skjema>

Søknaden sendes Folldal kommune.

TILSKUDD TIL TILTAK I BEITEOMRÅDER – SØKNADSRIST 1. MARS

Formålet med tilskudd til tiltak i beiteområder er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Både beitelag og enkeltbrukere kan søke.

Det er eget søknadsskjema for ordningen.

Fylkesmannen forvalter ordningen, det vil si behandler og avgjør søknadene, men søknaden sendes om kommunen for uttalelse.

Tilskudd kan gis til investeringer i faste installasjoner og annet utstyr knyttet til beitebruk. Innenfor disse rammene kan tilskudd gis til alle tiltak som fremmer beitebruken i et område.

Ulike typer faste og mobile investeringstiltak det kan gis tilskudd til (listen er ikke uttømmende):

- ✓ Sperregjerder. Et sperregjerde skal hindre beitedyr i å komme ut av beiteområdet. Sperregjerder kan også tjene til å avgrense beiteområdet mot vei, jernbane, tettbebyggelse og sammenhengende jordbruksområder.
- ✓ Ferister. Ferister bør være av godkjent fabrikat eller bygd etter standardtegninger.
- ✓ Bruer. Det kan gis tilskudd til bruer som er dimensjonert for føring av beitedyr. Dersom bruene er kraftigere dimensjonert kan kostnadsoverslag eller tilskuddsandel reduseres tilsvarende.

- ✓ Gjeterhytter. Kostnadsoverslag for gjeterhytter kan omfatte hytter på inntil 20 m² med kvadratmeterpris som tilsvarer gjennomsnittlig kostnad for hytter av enkel standard i det aktuelle området.
- ✓ Sanke- og skilleanlegg
- ✓ Anlegg/rydding/ utbedring av drifteveier
- ✓ Saltsteinsautomater
- ✓ Transportprammer
- ✓ Elektronisk overvåkingsutstyr (radiobjeller, lammenoder, merkesavlesere, findmysheep mv.)

Beitelag eller enkeltbrukere kan søke. Enkeltbrukere gjelder først og fremst hvor det grunnet naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid i beitelag.

For mer informasjon om ordningen, se Fylkesmannen sin nettside:

<http://www.fylkesmannen.no/Hedmark/Landbruk-og-mat/Husdyr/Organisert-beitebruk/>

Søknadsskjema SLF-431 B (Landbruksdirektoratet) finner du her:

<https://www.slf.dep.no/no/miljo-og-okologisk/tiltak-i-beiteomrader/hvordan-soke/skjema>
Skjema fås også ved henvendelse til kommunen.

Hvis spørsmål om ordningen, kontakt

Landbrukskontoret i Folldal kommune, tlf 62 49 10 00

eller Jorunn Stubsjøen hos Fylkesmannen, tlf 62 55 12 06,

epost: jorunn.stubsjoen@fylkesmannen.no

KJØPER DU RIKTIG FRØ? HVA ER FORNUFTIGE SORTSVALG FOR SÅFRØ I FOLLDAL?

Siste åra har det vært mangel på en del såfrø sorter. Det har derfor vært utfordringer med å finne såfrøblandinger tilstrekkelig vintersterke for Folldal sitt klima.

Overvintringsevne og evne til gjenvekst etter 1. slått er to «motsatte» egenskaper. En gras eller kløversort med stor evne til gjenvekst etter 1. slått, vil ha mere risiko for overvintringsskader. Når plantene herder seg for vinteren sender de næringsstoffer ned i røtter og andre underjordiske deler og de biologiske og kjemiske prosessene i overjordiske deler av planta settes på «sparebluss». Når plantene derimot mobiliserer for ny vekst vil opplagsnæring fra hele planta frigjøres og omdannes til nye celler i plantas vekstpunkter. Dersom planta er inne i en slik vekstfase når vinteren starter med kulde og snødekke, kan det bli hardt for planta å overleve en lang og kald vintersesong i Nord Østerdal.

Overvintringsevne og evne til gjenvekst er for en stor del genetisk bestemt, og for all plantedyrking av flerårige vekster er det derfor viktig å velge arter og sorter som er tilpasset klimaet på stedet. Det finnes likevel ingen absolutt fasit på hva som er de rette sortsvalg, det handler også litt om hva en ønsker å prioritere – mye gjenvekst eller sikrere overvintring. Svak overvintringsevne slår ikke ut med vinterskader hvert år, men vil straffe seg ved vanskelige forhold som isdekke, ekstra langvarig snødekke eller hard barfrost. Stol ikke på

om det står vintersterk eller ekstra vintersterk på etiketten på frøsekken. Det viktige er hvilke sorter som faktisk er blanda inn i frøet. Husk at Folldal er høyt til fjells, og at det knapt finnes mere høyereliggende landbruksbygder i Norge.

Hva slags arter passer i frøblandinga i Folldal

Poenget med en frøblanding med flere arter er at de skal utfylle hverandre, og at dersom en art går ut skal en ny art ta over. Timotei og engsvingel er vanlig i de fleste blandinger. Når timoteien går ut skal engsvingelen ta over ledig lys og plass. I tillegg skulle rødkløver vært mere brukt. For silo og rundballeslått gir bestand av rødkløver flere fordeler: Kvaliteten svekkes ikke så mye ved seinere slått, rødkløver gir mere proteininnhold i foret og kløver fikserer nitrogen fra luften. Siste åra har det vært frøangel for rødkløver, men ser ut til at det ser bedre ut i år. For frøblanding til silo og rundball i Folldal kommer en langt med vinterherdige sorter av timotei, engsvingel og rødkløver. For areal som skal beites mye vil engrapp og kvitkløver også være aktuelle. Kvitkløver er småvokst og gir av den årsak ikke de samme kvalitetsfordelene i fullvokst eng til slått, som rødkløveren. Kvitkløveren egner seg for driftsopplegg med gjentatte beitinger, og bør være bra å blande inn på jord som benyttes for vårbeiting og høstbeiting med sau.

Timotei

For timotei er **Lidar** den sorten som har erstatta tidligere Vega. Lidar er et fornuftig valg dersom en ønsker en brukbart sikker overvintringsevne, men samtidig vil ha en del gjenvekst. Enkelte i de mest lavereliggende områdene i Folldal vil muligens foretrekke Grindstad ut fra litt bedre potensiale for gjenvekst, men da med mere risiko for at timoteien går ut i vanskelige vintre. For typiske enslått opplegg langt til fjells vil Noreng være det riktige valget, med meget sterk overvintring men lite gjenvekst etter en slått.

Engsvingel

Norild er en vinterherdig sort egnet for Folldal sitt klima. Unngå andre engsvingel sorter i Folldal.

Rødkløver

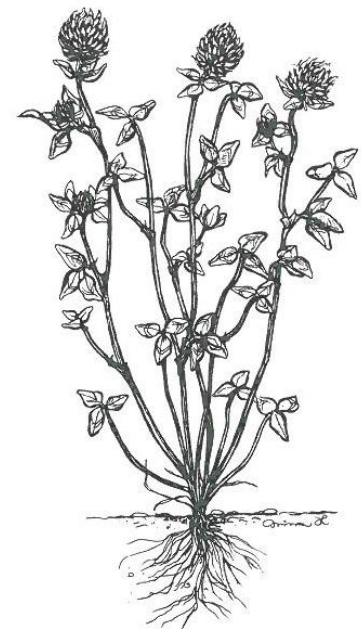
Det er svært viktig å velge vinterherdige sorter av rødkløver, dersom en ønsker varighet utover i engåra. **Betty** er nok den beste, men også for eksempel **Yngve** og **Lea** skal være vintersterke.

Engrapp

Engrapp har mindre smakelighet i surfor enn timotei og engsvingel, men brukes en del i blandinger der det skal beites mye. Alle sortene av engrapp som forhandles i Norge bør gå greit i Folldal.

Kvitkløver

Alle sortene av kvitkløver bør gå greit i Folldal. Bør brukes i driftsopplegg med gjentatte beitinger.

Kløver gir større fôrøptak og sparer N-gjødsel.

SKOGBRUK

Veiledningsprosjekt skogbruk i Folldal 2015

Det videreføres et «veiledningsprosjekt skogbruk» for Folldal i 2015, og dette innebærer gratis veiledning til skogeiere der formålet er en generell aktivitetsøkning i det lokale skogbruket.

Kommunen har engasjert en lokal og egenaktiv skogeier til prosjektet; **Stein Olav Brustad Lilleeng**. Han er skogbruksutdannet og bosatt på «Tømmerøien» ved «Egnund», og er en aktiv, erfaren næringsutøver der drift av egen eiendom med mjølkeproduksjon og skogbruk utgjør hovedbasis. Dette er et tilbud om personlig og behovsretta veiledning om skogbruk med tema som hogst, tynning og skogkulturinvesteringer.

Prosjektet har ekstern finansiering med midler fra *Landbruksdirektoratet* og har sitt tredje og siste år nå i 2015. Dette er et tilbud om gratis veiledning til skogeier med ett begrenset budsjett som fungerer etter prinsippet «først til mølla»!!

Vi oppfordrer alle interesserte skogeiere i Folldal kommune til å benytte muligheten nå – ta kontakt med Stein Olav på telefon: 90977574.

Skogkultur – lokale tilskudd

For 2015 gis det tilskudd til følgende tiltak knytta til investeringsarbeider i egen skog

- **Markberedning** 40 % av kostnaden eks. MVA
- **Planting, supplering og såing** 40 % av kostnaden eks. MVA
- **Ungskogpleie** 50 % av kostnaden eks. MVA – maks tilskudd inntil kr. 250 / daa
- **Stammekvisting og gjødsling** 40 % av kostnaden eks. MVA

Det kreves at alle typer tiltak utføres slik at resultatet tilfredsstillende en faglig standard som skal avklares med den kommunale landbruksenheten. For utbetaling av tilskudd og skogfond for utført skogkultur, bruk signert skjema SLF 909B sammen med kartopplysninger/ referanse.

- **Tilskudd manuell tynning i hogstklasse III**

Gjelder for produktiv bar eller lauvskog, og tiltaket skal utføres slik at det tilfredsstillende faglige skjøtselskrav. Krav til uttak av nyttbart virke > 2 m³ / daa. Tilskuddet er basert på tynnet areal - og utgjør inntil kr. 400 / daa eller kr. 130 / m³. Bruk skjema **SLF 917**

Generell søknadsfrist tilskudd:

Alle tiltak med NMSK tilskudd skal være levert kommunen - bruk skjema SLF 909B sammen med kopi av eventuell faktura signert skogeier senest innen 15. november.

Alle satser er veiledende for 2015 – og det tas ett forbehold om endringer.

Tilskudd til skogbilveier i Nord Østerdal 2015:

Hedmark fylke er i 2015 tildelt 9,1 millioner kroner i NMSK midler øremerket tilskudd skogbilveier. Det kan ytes tilskudd til nybygging, ombygging og punktutbedring av skogbilveier, bruer og velteplasser. Ordningen omfatter både bil og traktorveier med differensierte satser, og minstekostnaden for anlegg berettiget for tilskudd er > kr. 25.000 eks. MVA. Maksimal tilskuddssats er 50 % av kostnaden eks. MVA. **for veiens skogandel**. Ved tilskudd medfølger 25 års vedlikeholdsplikt - og krav til teknisk byggestandard.

Alle tilskuddssatser er veiledende og baseres på årlige bevilgninger med et begrenset budsjett. Endringer vil forekomme – og ta derfor kontakt med kommunen før planlegging/ oppstart.

Aktuelle skjema finner du på kommunens hjemmesider under «skogbruk»:

- Skogfond
- Skogkultur – lokale tilskudd
- Melding om hogst i vernskog
- Skogs- og landbruksveger

BRUK LANDBRUKSVIKAREN!

Landbruksvikar i Folldal er Wojtek Mierzejewski, som nå har hatt stillinga som landbruksvikar med Folldal som hovedbase siden september 2013. Det er avløserlaget landbrukstjenester som drifter landbruksvikaren, **men alle kan benytte landbruksvikartilbudet uavhengig av medlemskap i Landbrukstjenester**. Wojtek får gode tilbakemeldinger, og vi vil oppfordre folk til å benytte tilbudet både ved sjukdom og ved ordinære oppdrag når landbruksvikaren ikke er opptatt med sjukdomsavløsning.

Kontaktinformasjon til landbrukstjenester for å benytte landbruksvikaren er:

Landbrukstjenester Nord Østerdal, Landbrukets hus, Tynset
Telefon 62471425
Mail: lbn@hotmail.no

BONDENS NETTVERK

En husdyrbonde har et stort ansvar hver eneste dag. For alle bønder kan det oppstå en situasjon eller en enkelthendelse som gjør at det er vanskelig å håndtere alt alene. Da kan man søke hjelp. <http://www.folldal.kommune.no/10886.Bondens-nettverk.html>

LANDBRUKSPROSJEKTET: FRAMTID I FJELLANDBRUKET!

Har du tilknytning til en landbrukseiendom? Vurderer du å ta over en gard i Folldal, eller har du tatt over en gard de siste åra? Målgruppe for samlinga er fra 15 år og opp til 30-35 år (men ingen absolutte aldersgrenser)

UNGDOMSSAMLING LANDBRUK

Sted: Løkken Fjellgård

Tidspunkt: Lørdag 21. mars klokka 10.00 – 14.00

Program:

Velkommen – muligheter i Folldal v/ordfører Egil Eide.

Landbruk på Norges Tak – noe å satse på?

v/Marte Elverhøi, styremedlem Hedmark Bondelag

v/organisatorisk nestleder Norges Bonde- og Småbrukarlag Oddvar Vigdenes

Tre unge gardbrukere fra Folldal som har tatt over gard siste åra presenterer driftsopplegget sitt, erfaringer og bakgrunn for de valg som er gjort.

Varm lunch

Muligheter for landbruksutdanning og kursing i landbruket, v/Elise Austberg Bjørn, Storsteigen Landbruksskole.

Næringsapparatet i Folldal, hva kan vi hjelpe deg med v/Klaas Van Ommeren

Litt om landbruket i Folldal og litt om finansieringsmuligheter med tilskudd og lån i Innovasjon Norge v/jordbrukssjef Bjørn Gussgard

Påmelding til servicekontoret i Folldal kommune på e-post

postmottak@folldal.kommune.no eller på telefon 62 49 10 00 innen fredag 13. mars.

Arrangør: Folldal kommune sammen med styringsgruppa for landbruksprosjektet i Folldal

OPPSTARTSMØTE LANDBRUKSPROSJEKT I FOLLDAL: FRAMTID I FJELLANDBRUKET!

Sted: Gruvekroa

Tid: Torsdag 5. mars klokka 19.30

Program:

Fjell landbruket på Norges tak – noe å satse på?

- Assisterende landbruksdirektør Joar Brukvangen, fylkesmannens landbruksavdeling.
- Motivator, humorist og bonde Håkon Marius Kvæken.

Beverting

Presentasjon av innholdet i
landbruksprosjektet.
v/landbrukskontoret.

Fra cirka klokka 22.00 blir det BONDEPUB i Gruvekroas lokaler. Åpent minst til klokka 24.00 hvis det blir folk.

Arrangør: Folldal kommune, TLU sammen med styringsgruppa landbruksprosjektet